

Milyen Bibliát olvassunk?

Az új fordítású Biblia (RÚF 2014)
előnyei

Dr. Pecsuk Ottó

Magyar Bibliatársulat

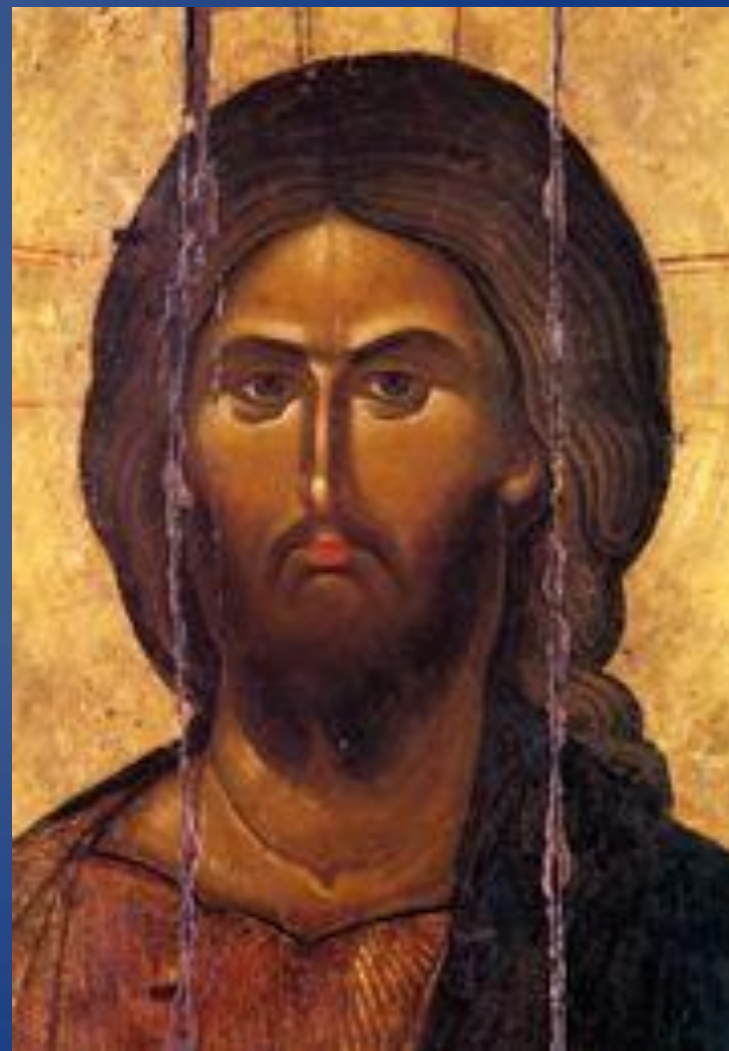
A bibliafordítás teológiai legitimációja

A Biblia Isten kommunikációja az emberrel

A keresztyén teológiában a bibliafordítás Isten háromszoros kijelentésének (teremtés-testet öltés, Szentírás, igehirdetés) része

Isten igéje minden nyelven élő és ható (keresztyén jelleg, pünkösöd)

Bibliafordítás vagy bibliarevizíció?

A bibliafordítás két típusa gyakorlati szempontból

„Dokumentáló” vagy formahű fordítás

Az olvasót kell közelebb
vinni a szöveghez
(Schleiermacher)

Előny: a Biblia
„különleges” üzenetének
érzékeltetése

Hátrány: érthetetlenség
veszélye

„Instrumentális” vagy dinamikus fordítás

A szöveget kell közelebb
vinni a szöveghez
(Schleiermacher)

Előny: a Biblia
világosságának (Kálvin:
perspicuitas) kifejezése

Hátrány: köznapiság
érzete

A bibliafordítás két típusa történeti szempontból

Első bibliafordítás az adott nyelven:

A missziói parancs (Mt 28,18kk) beteljesítése: Isten eredeti kijelentése egy új kultúrában és nyelvi kódrendszerben. A létező kódrendszer átértékelése (új vallási nyelv születik)

Analógia: az egyén megtérése.

Példa: a Jn 1,1 „logos”-a. 1590-es Károli

„Az első teljes bibliafordítás mindig meghatározza az adott nyelv teológiai nyelvezetét és az ebben megszülető egyház arculatát.” (Philip Noss)

Sokadik bibliafordítás az adott nyelven:

Egy korábbi fordítás javításának tudatos igénye.

Sokszor más indokok mögé rejtve (nyelvi, grammatikai, ortográfiai változás, a bibliatudomány fejlődése), mindig az egyház reformációjának igénye.

Önkéntelen vagy tudatos dialógus az elődökkel. A változtatások mögött teológiai motivációk állnak: Luther fordítása, Jeromos változtatása: sermo helyett verbum a logos fordítása

Bibliafordítás a 20. századi Magyarországon

1. Új jelenség: A budapesti zsidó közösség bibliafordítása (IMIT, 1907) – ma már inkább irodalmi értéke van
2. A leghosszabb „szavatosságú” Károli-revízió (1908)
3. Új protestáns bibliafordítás (1947-1975)
4. Az új katolikus fordítás (1973) – a 2. vatikáni zsinat gyümölcse
5. Az új fordítás (1975) revíziója (1990) – folyamatos szöveggondozás
6. Káldi NeoVulgata (1997) – „konzervatívabb” katolikus irányzat

Legújabb fejlemények

1. Újabb kísérletek a Károli-fordítás revíziójára (IBS 2003, Veritas 2007-2011, Hit gyűl. 2012) – régít új köntösben?
2. Revideált Katolikus Biblia (Szent István Társulat, 2005)
3. Revideált protestáns új fordítás, RÚF 2014 (2009-2014)

Mitől jó egy bibliafordítás?

- Pontos vagy hűséges az eredeti jelentéshez
- Jól érthető, olvasható, természetesen hangzik
 - Szépen hangzik, méltóságteljes

Pontosság a fordításban

Minden bibliaértés (egyéni csendesség, bibliaolvasás, igehirdetésre való készülés, tudományos munka) kiindulópontja az egyszerű, szó szerinti értelelem keresése.

Mert

1. nem lehet kevesebb elvárásunk, mint az emberi kommunikációban, és
2. csak így alkalmazhatjuk önmagunkra anélkül, hogy félreértenénk.

Olvashatóság a bibliafordításban

Hiába pontos egy bibliafordítás, ha nem értem:

*Mindaz pedig aki pályafutásban tusakodik,
mindenben magatűrtető...*

(1Kor 9,25 RevKároli 1908)

*Menjünk el mind Bethlehemig, és lássuk meg e
dolgot... (Lk 2,15 RevKároli 1908)*

Szépség és méltóságteljeség

- *Szubjektív szempont, de a maradandó fordítások ismérve (nehéz érzelmileg kötődni egy olyan fordításhoz, amely nem vonzó esztétikailag)*
- *A reformáció korának bibliafordításai: „aranyalma ezüstitányéron” (Péld 25,11)*
- *A Biblia sem mindenütt emelkedett stílusú („Nekem a kisujjam is vastagabb apám derekánál!” 1Kir 12,10), de a fordításoknak mindenképpen kerülniük kell az obszcenitást.*
- *Ezen a ponton elválnak egymástól a liturgiai célú és a közérthetőségre törekvő missziói célú fordítások*

Szépség és méltóságteljesség II.

Uram, utánad sóvárog a lelkem! (Zsolt 25,1 RÚF 2014)

Hozzád emelem, Uram, lelkemet! (RevKároli 1908)

*Sajnállak testvérem, Jonathán, kedves * valál nékem nagyon, hozzám való szereteted csudálatra méltóbb volt az asszonyok szerelménél. (2Sám 1,26 RevKároli 1908)*

Elszorul a szívem, testvérem, Jónátán, oly kedves voltál nekem! Csodásabb volt a szereteted a nők szerelménél. (RÚF 2014)

Jelenleg használatos magyar bibliafordítások

- *IMIT 1907 (zsidó) – csak Ószövetség*
- *Revideált Károli 1908*
- *Kecskeméthy 1938*
- *Békés-Dalos Újszövetség 1951 (katolikus)*
- *Csia Újszövetség 1978*
- *Szent Jeromos Káldi Neovulgáta 1997 (katolikus)*
- *Szent István Társulat 2005 (katolikus)*
- *Veritas Károli revízió 2011*
- *Patmos Károli 2012 (Hit gyülekezete)*
- *Egyszerű fordítás 2012*
- *Revideált Új Fordítás 2014*

Példák (revideált új fordítás 1990/2014)

Róm 1,11 „Mert szeretnék **látni** benneteket” / „Mert szeretnék **meglátogatni** titeket” (idein)

EFO: Nagyon szeretnék már találkozni veletek

CSIA: Mert epedve vágylak látni titeket,

Példák

Róm 1,27 ugyanúgy a férfiak is elhagyták a női nemmel való természetes érintkezést, és egymás iránt **gerjedtek fel kívánságukban**; férfiak férfiakkal fajtalankodtak, de **el is veszik** tévelygésük **méltó jutalmát** önmagukban. / ugyanúgy a férfiak is elhagyták a női nemmel való természetes érintkezést, és egymás iránt **ébredt vágy bennük**: férfiak férfiakkal fajtalankodnak, de **el is veszik** tévelygésük **méltó büntetését** önmagukban. (exekauthésan en tó orexei autón...tén antimisthian apolambanontes)

EFO: Így azután a homoszexuális férfiak egymással követtek el gyalázatos dolgokat,

Békés-Dalos: egymás iránt gerjedtek vágyra, férfi férfival űzött ocsmányságot.

Példák

Róm 12,17 „Arra legyen gondotok, ami minden ember szemében jó” / „A tisztességre legyen gondotok minden ember előtt”

(kala)

EFO: Arra törekedjete, amit mindenki jónak és nemesnek tart!

Békés-Dalos: Törekedjete a jóra (nemcsak Isten, hanem) az emberek előtt is.

Példák - Ósz

1Móz 19,5 „Hozd ki őket hozzánk, hadd ismerjük őket.” / „Hozd ki őket hozzánk, hadd háljunk velük!” (jáda)

EFO: Hozd csak ki őket, hadd szórakozzunk velük!

SZIT: Hozd ki nekünk, hadd ismerjük meg őket.

Példák

1Móz 24,16 „A leány igen **szép arcú** volt” /
„Nagyon **szép** leány volt” (tób mare)

SZIT: A lány külsőre nagyon szép volt,

Példák

1Móz 50,23 „**térdére vette** őket József” / „József saját **gyermekeivé fogadta** őket” (julödú al-birké Jószéf)

EFO: akiket József még láthatott.

SZIT és IMIT: József térdén születtek.

RevKároli: Mákhirnak is születtek József térdén gyermekei.

Érvek a RÚF 2014 mellett

Hatalmas kínálata van a magyar bibliafordításoknak!

1. Mindenki használjon olyan bibliafordítást, amely a) megbízható forrásból származik b) a szívének kedves.
2. A Károli Biblia hagyományában áll.
3. Érthető, mai nyelven szól.
4. A legújabb mai magyar bibliafordítás.
5. A legpontosabb bibliafordítás.
6. Emelkedett és kiforrott a nyelvezete.
7. Megbízható a háttere, református bibliatudósok vettek részt a fordításában.
8. Egyházunk zsinata is ezt ajánlja istentiszteleti és egyéni kegyességi használatra.

Köszönöm a
figyelmet!